

Valtioneuvoston asetus yleistuesta

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Yleistukilaki (48/2026) tulee voimaan 1.5.2026. Kansaneläkelaitos maksaa työttömyyden perusteella yleistukea, jolla tarkoitetaan työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaamiseksi tarkoitettua tukea. Yleistukilaki sisältää asetuksenantovaltuuksia. Työttömyysturvalaista (1290/2002) kumotaan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea koskeva sääntely. Jotta yleistuen toimeenpano ja rahoitus toteutuvat 1.5.2026 voimaan tulevan lainsäädännön mukaisesti, on välttämätöntä antaa valtioneuvoston asetus yleistuesta.

Yleistukilain 16 §:ssä säädetään yleistuen tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista. Pykälän 3 momentin asetuksenantovaltuuden mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pykälässä tarkoitetuista tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista.

Yleistukilain 33 §:ssä säädetään asetuksenantovaltuudesta toimeenpanoa koskevista säännöksistä. Pykälän 1 momentin mukaan yleistuen hakemisesta ja sen yhteydessä annettavista selvityksistä sekä yleistuen maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yleistukilain 54 § sisältää eräitä rahoituksia koskevia säännöksiä. Pykälän 4 momentin asetuksenantovaltuuden mukaan Kansaneläkelaitokselle suoritettavia ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 53 §:ssä tarkoitettua kuntien rahoitusosuuden perinnästä Kansaneläkelaitokselle sekä yleistuen rahoituksen vähimmäismäärästä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yleistukilain 13 § koskee työttömyysturvalain 3 luvun soveltamista. Pykälän 2 momenttiin on ehdotettu lisättäväksi yritysomaisuuden myyntivoiton jaksottamista koskeva asetuksenantovaltuus (HE 13/2026). Ehdotetun 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin yritysomaisuuden myyntivoiton jaksottamisesta yleistuessa.

2 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Kansaneläkelaitos on osallistunut asetuksen valmisteluun.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Yleistukilain asetuksenantovaltuudet vastaavat sisällöllisesti voimassa olevaan työttömyysturvalakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia. Ehdotettu asetus vastaisi pääosin sitä, mitä on säädetty peruspäivärahan ja työmarkkinatuen osalta työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (1330/2002) ja valtioneuvoston asetuksessa työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta (1332/2002). Nykyisestä työmarkkinatuen tarveharkinnasta poiketen työasuntovähennys huomioitaisiin yleistuen tarveharkinnassa.

Asetuksessa säädettäisiin yleistuen maksamisesta, tarveharkinnasta, osittaisesta yleistuesta, tuloista tehtävistä vähennyksistä, yleistuen tarveharkinnassa tai osittaisessa yleistuessa huomioon otettavista tuloista, Kansaneläkelaitoksen ilmoituksesta valtion ennakon määrästä, valtion ennakoiden maksamisesta, valtion ja Työllisyysrahaston lopullisen rahoituksen vahvistamisesta, kunnan rahoitusosuuden perimisestä ja maksamisesta sekä yleistuen lopullisen rahoituksen vahvistamisesta. Mikäli eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen HE 13/2026 vp ehdotuksen asetuksenantovaltuuden lisäämisestä yleistukilakiin, valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin myyntivoiton jaksottamisesta yleistuessa.

4 Pääasialliset vaikutukset

Yleistukilainsäädäntökokonaisuuden vaikutukset on arvioitu sitä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 112/2025 vp). Ehdotetulla asetuksella ei arvioida olevan vähäistä suurempia vaikutuksia hallituksen esityksessä kuvatun lisäksi.

Työasuntovähennyksen huomioimisella yleistuen tarveharkinnassa arvioidaan olevan vain vähäisiä vaikutuksia. Työasuntovähennyksen huomioiminen yleistuen tarveharkinnassa vähentää tarveharkinnassa huomioitavia yleistuen saajan vanhempien tuloja ja näin ollen voi nostaa yleistuen määrää. SISU-mikrosimulointimallin aineistolla on pyritty tunnistamaan henkilöt, joiden osittaiseen työmarkkinatuen tasoon vanhempien työasuntovähennyksen huomioiminen olisi kyseisenä vuonna vaikuttanut. Aineisto on vuodelta 2023, mutta kohdejoukkoon oletettavasti kuuluvia oli vain muutamia. Tämän perusteella voidaan olettaa, että työasuntovähennyksen huomioiminen yleistuen tarveharkinnassa ei koske merkittävää määrää yleistuen saajia.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Yleistuen maksaminen. Pykälässä säädettäisiin yleistuen maksamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan yleistuki maksettaisiin maksukausittain jälkikäteen siten, että ensimmäinen maksukausi on kaksi viikkoa ja kukin seuraava maksukausi neljä viikkoa. Yleistuki maksettaisiin niin, että se on hakijan nostettavissa viikon kuluessa maksukauden päättymisestä. Pykälän 2 momentin mukaan yleistuki voitaisiin maksaa neljää viikkoa tai kuukautta lyhyemmältä ajalta, jos työnhakija aloittaa työn maksukauden aikana. Pykälän 3 momentin mukaan yleistukilain 15 §:n 2 momentin nojalla soviteltu yleistuki sekä kulukorvaus voitaisiin maksaa kuukausittain jälkikäteen. Kulukorvauksesta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 103 §:ssä ja työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä.

Ehdotettu sääntely vastaisi sitä, mitä työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta on tällä hetkellä voimassa.

2 §. Jaksotuslaskelma. Pykälässä säädettäisiin myyntivoiton jaksotuslaskelmasta. Pykälän 1 momentin mukaan myyntivoitto jaksotettaisiin yrittäjän työtulon perusteella laskien kuinka monen kuukauden työtuloa myyntivoitto vastaa. Jaksotus tehtäisiin kuitenkin yleistuen määrän perusteella, jos se on suurempi kuin 2 momentissa tarkoitettu työtulo. Jos jaksotuksen jälkeen jää jakojäännöstä, kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 työpäivää. Pykälän 2 momentin mukaan työtulona pidettäisiin henkilön yritystoimintaa koskevan eläkevakuutuksen perusteena olevaa työtuloa. Jos henkilöllä ei ole ollut yritystoimintaa koskevaa eläkevakuutusta tai jos eläkevakuutuksen suuruus on ollut ilmeisessä epäsuhteessa yritystoiminnan suuruuteen, käytettäisiin jaksotuksessa sitä työtuloa, jonka perusteella henkilön olisi pitänyt ottaa eläkevakuutus yritystoimintaa varten. Säännös vastaisi muutoin nykyistä työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa koskevaa sääntelyä, mutta jaksotus tehtäisiin vähintään yleistuen määrän perusteella.

3 §. Yleistuen tarveharkinta ja osittainen yleistuki. Pykälässä säädettäisiin yleistuen tarveharkinnasta ja osittaisesta yleistuesta. Yleistuen tarveharkinnassa ja osittaisessa yleistuessa huomioon otettavat tulot arvioitaisiin sen mukaan, kuinka paljon niitä työttömyysaikana tulee jatkuvasti olemaan, tai sen mukaan, minkä tulojen on katsottava vaikuttavan henkilön tulotasoon työttömyysaikana, vaikka tulojen saamis aika poikkeaisi työttömyysajasta. Ennen tarveharkintaa tai osittaisen yleistuen määräämistä yleistukeen vaikuttavasta tulosta vähennettäisiin tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Säännös vastaisi työmarkkinatuen tarveharkinnan ja osittaisen työmarkkinatuen nykytilaa.

4 §. Tuloista tehtävät vähennykset. Pykälässä säädettäisiin yleistuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavista tuloista vähennettävistä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvista menoista. Vähennettäviä menoja olisivat tuloverolain (1535/1992) 54 §:n tarkoittamat tulonhankkimismenot ja tuloverolain 93–95 sekä 95 a §:n mukaiset tulon hankkimismenot.

Ehdotus vastaisi työmarkkinatukea koskevaa nykyistä sääntelyä tuloverolain 95 a §:n työasuntovähennystä lukuun ottamatta. Tuloverolain 95 a §:ssä säädetään työasunnosta johtuvat kustannukset tietyin edellytyksin vähennyskelpoisiksi tulonhankkimiskuluiksi. Työasuntovähennys on tulonhankkimiskuluna tehtävä vähennys vastaavasti kuin muut työmarkkinatuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavista tuloista vähennettävät tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvat menot. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös työasuntovähennys vähennettäisiin yleistuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavista tuloista tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvana menona.

5 §. Huomioon otettavat tulot. Pykälässä säädettäisiin siitä, mitä pidettäisiin yleistuen tarveharkinnassa tai osittaisessa yleistuessa huomioitavina maksamisajankohdan tilannetta vastaavina tuloina. Tuloina pidettäisiin kaikkia työttömän tai hänen vanhempiansa tuloja tulon lähteestä ja veronalaisuudesta riippumatta, kuitenkin lukuun ottamatta satunnaisia tuloja, erityisistä kustannuksista saatuja korvauksia, vanhempien sellaisia työtuloja, joiden ansainta-aika on lyhyt ja joiden ei voida katsoa vaikuttavan henkilön tulotasoon työttömyyden kestäessä, takautuvana kertasuorituksena maksettavaa eläkettä, kiinteistön luovutuksen yhteydessä määräajaksi tai elinkaudeksi pidätettyä etuutta (syytinki); lapsen toiselta vanhemmalta saamaa elatusapua taikka tämän sijaan saatua elatustukea; tarveharkintaista vanhemman yleistukea tai muuta näihin rinnastettavaa tuloa. Ehdotettu sääntely vastaisi työmarkkinatuen nykyistä sääntelyä.

6 §. Kansaneläkelaitoksen ilmoitus valtion ennakon määrästä. Pykälän mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi kuukausittain viimeistään 10 pankkipäivää ennen ennakon maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle se ennakko, joka Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan tarvitaan seuraavan kuukauden aikana maksettavien yleistukien, yleistuen rahoituksen vähimmäismäärän ja kulukorvausten maksamiseen. Sääntely vastaisi työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta säädettyä pääosin.

7 §. Ennakoiden maksaminen. Pykälässä säädettäisiin valtion maksamasta ennakosta. Valtio suorittaisi Kansaneläkelaitokselle sosiaaliturvan yleisrahastoon tämän asetuksen 6 §:n mukaisen ennakon edeltävän kuukauden toiseksi viimeisenä pankkipäivänä. Poikkeuksellisissa tilanteissa ennakon maksupäivää voitaisiin siirtää aikaisemmaksi tai myöhemmäksi. Ehdotus vastaisi valtion ennakoiden maksamista koskevaa nykyistä sääntelyä.

8 §. Valtion ja Työllisyysrahaston lopullisen rahoituksen vahvistaminen. Pykälässä säädettäisiin valtion ja Työllisyysrahaston lopullisen rahoituksen vahvistamisesta. Ehdotetun 1 momentin mukaan tiettyinä kuukautena maksetun 5 §:ssä tarkoitettujen yleistukien määrän kattamiseksi tarkoitettun ennakon ja toteutuneen etuusmenon erotus otetaan huomioon kyseessä olevaa kuukautta seuraavan kolmannen kuukauden ennakkoa määritettäessä. Pykälän 2 momentin mukaan yleistuen rahoituksen vähimmäismäärän lopullisen valtionosuuden ja maksettujen ennakoiden erotus vahvistettaisiin vuosittain maaliskuun ennakkoa koskevan ilmoituksen yhteydessä. Pykälän 3 momentin mukaan valtion ja Työllisyysrahaston maksuosuuksien lopulliset osuudet vahvistettaisiin vuosittain maaliskuun ennakkoa koskevan ilmoituksen yhteydessä. Ehdotus vastaisi työmarkkinatuen nykyistä sääntelyä.

9 §. Kunnan rahoitusosuuden periminen ja maksaminen. Pykälä säädettäisiin siitä, että Kansaneläkelaitoksen on kuukauden 15 päivään mennessä lähetettävä kunnalle lasku yleistukilain 51 §:n mukaisesta kunnan rahoitusosuudesta edellisen kuukauden aikana maksettuihin yleistukeisiin. Laskun eräpäivä on laskun lähettämiskuukauden 28 päivä. Laskuun tulee liittää yleistukilain 48 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Yleistukilain 48 §:n 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen yleistuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua yleistukea rahoitetaan kunnan varoista yleistukilain 51 §:n nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun yleistuen määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen yleistuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu yleistukea yhteensä 60 päivältä. Ehdotus vastaisi nykyistä kunnan rahoitusosuuden perimistä ja maksamista koskevaa sääntelyä.

10 §. Lopullisen rahoituksen vahvistaminen. Pykälän mukaan Kansaneläkelaitoksen on tilinpäätöksensä yhteydessä vuosittain vahvistettava määrä, joka kuntien on tullut rahoitusosuutenaan yleistukeen suorittaa. Säännös vastaa peruspäivärahan ja työmarkkinatuen osalta nykyisin säädettyä.

11 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta. Asetus tulisi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2026.

7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.5.2026.